

VEJEN TIL COP-16: FN-SPORET ER HELT DØDT

De internationale klimaforhandlinger i FN er kørt uhjælpeligt fast. Det kræver nye erkendelser og nye strategier for de kræfter, der ønsker at redde klodens klima.

Af Martin Lidegaard, formand for CONCITO, Danmarks grønne tænketank

Med mindre man ligefrem vælger at lukke øjnene, står konklusionen rimeligt klar: FN-sporet i de internationale klimaforhandlinger er koldt. Iskoldt. De igangværende forhandlinger i Bonn rykker sig ikke en millimeter, og man skal være mere optimistisk end Alice i Eventyrland for at tro på en bindende klimaaftale i Mexico senere i år – endsige i Sydafrika 2011.

Man behøver blot at kaste et blik på de forhandlingsdokumenter, som de hårdt prøvede FN-diplomater, NGO'er og lobbyister i øjeblikket skubber frem og tilbage. Teksterne vokser i takt med, at stadig flere lande fylder stadig flere firkantede parenteser på – det vil sige forslag, som der ikke er enighed om. Dokumenterne vokser ukontrollabelt, mens chancerne for at nå til enighed tilsvarende falder. Man kan få det indtryk, at de delegerede ikke længere handler på vegne af virkelige regeringer med virkelige befolkninger, men nærmest opererer som aliens fra en

anden galakse, der ikke finder tilbage til jorden foreløbig.

Kaster man derefter blikket på, hvad der sker hjemme i de førende lande, bliver man ikke mere opmuntret. I USA er klimaloven de facto erklæret for død frem mod guvernørvalgene i november, og det er et åbent spørgsmål, om den nogensinde bliver vedtaget. I EU kan man ikke møve sig sammen til at hæve målsætningen fra 20 % reduktion i 2020 til 30 %, selvom den økonomiske krise næsten allerede har sikret den første målsætning. I Kina og Indien investerer man på livet løs i clean tech, men har ingen planer om at binde sig til en international aftale, og i Canada buldrer den nye regering løs med stadig mere tjæresand og skovhugst.

Det er umådeligt svært at se, hvem der skulle kunne give patienten i Mexico det kunstige åndedræt, der er forudsætningen for at komme videre. Læg dertil den stadig mere indædte strid mellem ulandene og ilande. De første føler sig fanget i en klimafælde, som de rige lande har sat, og kun de rige lande kan hjælpe dem ud af, mens de rige lande selv bliver stadig mere lunke i deres finansielle tilsagn, efterhånden som den økonomiske krise i hjemlandene trækker ud.

Klimaet kan ikke vente

Det ser ikke godt ud, og det er en smertelig erkendelse for alle, der ønsker klimaet det godt. Både de grønne organisationer og erhvervslivet har i årevis agiteret for, at lige præcis en bindende international aftale med de rette virkemidler, fx en global CO₂-skat, ville være den hurtigste, den billigste og den mest fair vej til at opnå de nødvendige reduktioner i udledningen af drivhusgasser. En langsigtet international aftale ville kunne sikre de private investeringer i teknologiudvikling og nye energiformer, den ville hindre unfair konkurrence og give en mulighed for at række de fattigste lande en tiltrængt hånd. Klimakrisen ville i bedste fald kunne binde verdens lande sammen i en ny form for globalt fællesskab, og vi ville have en større chance for undgå nye konflikter forårsaget af netop den globale opvarmning, protektionisme og øget social ulighed.

Men erkendelsen er nødvendig, fordi klimaet ikke kan vente. Alle med videnskabelig indsigt i klimaet påpeger, at det haster mere end nogensinde med at mindske den globale udledning af drivhusgasser. Allerede i dag oplever vi de første alvorlige konsekvenser af den globale opvarmning på knap én grad i klodens middeltemperatur. Oversvømmelserne i Pakistan og skovbrandene i Rusland kan ifølge World Meteorological Organization kobles direkte til den globale opvarmning, ligesom vores hjemlige skybrud ifølge DMI er eksempel på det samme. I de sidste tre årtier har Arktis tabt 2,4 % af sin masse per årti, svarende til cirka en milliard kubikkilometre. I perioden 2003-2009 gik Indlandsisen fra at have en årlig vækst i massen på 600 gigaton til i stedet at tabe det samme i 2009 – og afsmeltningen accelerer for hvert år.

Derfor synes det evident, at det politiske mål om max to graders stigning i den globale middeltemperatur bør forfølges med alle til rådighed stående midler, hvilket igen kræver resolut handling meget snart. Det vil sige før, der kan opnås enighed i FN. Skal der være en fair chance for at holde temperaturstigningen på max to grader, er kravet, at den globale udledning af drivhusgasser topper inden 2020 og er reduceret med 50-80 % i 2050. For de rigeste lande betyder det, at vi skal toppe vores udledninger i 2015, reducere med 40 % i 2020 og 80-95 % i 2050.

Opskriften på at komme videre fra FN-sporet

Derfor er både de grønne organisationer og det grønne erhvervsliv ved at se i øjnene, at det internationale spor er dødt, og at deres strategi må indrettes derefter. Der er allerede tabt dyrebar tid, og behovet for et nyt fokus og en ny strategi synes evident. I denne logik er første skridt at erkende den forfejlede strategi og komme videre med tre dyrekøbte erfaringer fra COP 15 og de efterfølgende måneder:

For det første: Selv ikke verdens største topmøde, selv ikke det enestående pres, der lå på statslederne op til og under COP 15, var i sidste ende nok til at garantere det nødvendige resultat. Uanset om man vurderer The Copenhagen Accord til at være en god start eller noget makværk, lever aftalen i hvert fald ikke op til de videnskabelige anbefalinger. Konklusionen fra COP 15 bliver derfor, at statslederne ikke kan levere noget i FN-regi, som de ikke har mandat, planer og opbakning til hjemmefra. FN kan ikke presse nationalstaterne til noget som helst – det er omvendt.

For det andet: Klimaet og behovet for at finde fælles globale løsninger har været beskrevet som den store muskel, der også kunne tvinge især ilandene til at finde en mere ansvarlig politik frem over for ulandene ved at få gang i substantielle overførsler til ulandene som afbetaling på den historiske klimagæld, som ulandene med rette mener, de er ofre for. COP 15 har vist, at klimaforhandlingerne i FN ikke formåede at løfte denne dagsorden. Tværtimod blev ulandene igen tabere, og de kommer oven i købet til at betale den største pris for den manglende handling, fordi deres lande bliver ramt hårdest og først.

For det tredje: Det viste sig, at FN ganske vist er den eneste legitime organisation, som et stort flertal af landene kan acceptere som ramme for en global aftale, men også at verdens stærkeste og mest CO₂ udledende lande mindre end nogensinde er villige til at lade deres magt kapsle ind af et FN på et så vitalt område som klimaet, der omhandler både sikkerhedspolitik, erhvervspolitik og energipolitik. Denne uløselige konflikt mellem en pro forma legitimitet og en de facto afmagt vil i sig selv gøre det uendeligt vanskeligt for FN at komme til at spille en central rolle i de kommende år.

Derfor ligger den strategiske konklusion lige for: I de næste ti år skal klimakampen kæmpes på det nationale og regionale niveau, ikke det globale. Først når der foreligger konkrete handlingsplaner for udfasning af de fossile samfund på nationalt plan, først når der for alvor er skabt en folkelig forståelse og folkelig mobilisering for klimaet, og først når politikerne selv kan overskue konsekvenserne af denne omstilling, kan vi få en international aftale. Vi lever stadig på nationalstaternes klode.

Mange vil opfatte dette som en nedslående nyhed for klimaet, men fortalene for en sådan strategi ser også mange potentialer. Ganske vist er klimaet lige nu stendødt som politisk tema i Danmark, men det er bestemt ikke tilfældet alle steder. I Sverige stormede det lille miljøparti frem ved valget d. 19. september og fik en opbakning på hele 7,2 % af den svenske befolkning. I England, Tyskland og Frankrig har borgerlige regeringer sat ambitiøse klimamål og ønsker, at EU skal hæve sine målsætninger til 30 %. I Norge er reduktionsmålet 40 % i 2020, i Skotland hele 52 %.

Selv i Danmark er der grøde i klimaet. Er man klimaentusiast, kan man hver dag græmmes over den manglende politiske prioritering af området, og man må vitterligt undre sig over, at ikke ét eneste dansk parti har valgt at gøre klima til et centralt tema i den kommende valgkamp. Men man kan også hver dag stå op og glædes over det endeløse antal af initiativer, der pibler frem fra virksomheder, civilsamfund, kommuner og andre aktører. Det rykker faktisk også i Danmark. Toget er ikke stoppet, det er i acceleration.

Men skal der turbo på toget, kræver det også, at der bliver lagt det fornødne pres på det politiske niveau på nationalt og regionalt niveau. Sagt populært kan forbrugere og virksomheder først for alvor rykke, når politikerne gør det økonomisk attraktivt og enkelt at foretage de klimavenlige valg. Vel at mærke politikerne på nationalt og regionalt niveau.

Alligevel er både mediernes og NGO'ernes fokus stadig på Mexico og FN, selvom den vigtigste kamp lige nu foregår på Slotsholmen og i Bruxelles. Især i EU er både NGO'erne og de grønne tænketanke forholdsvis svagt repræsenteret, mens den europæiske erhvervsorganisation "Business Europe" glimrer ved at være en del mere sort end de fleste af de nationale erhvervsnetværk.

Her er med andre ord noget at kæmpe for, og her er der noget at flytte, som faktisk kan flyttes. Her har de grønne kræfter chancen for i praksis at vise, at ansvarlighed over for klodens økosystemer og menneskets velfærd går hånd i hånd. Vel udgør EU's udledninger kun 15 % af verdens samlede udledninger af drivhusgasser, men netop ved at vise vejen for energieffektivitet, elbiler, grøn energi, smart grid, intelligent forbrug og genbrug, respekt for vand og biologisk mangfoldighed, netop ved at gøre dette til EU's strategiske satsning på det globale marked kan EU både forsvare landenes konkurrenceevne og borgernes velfærd. I hvert fald kan man spørge sig selv, hvad EU ellers skal leve af om 20 år? Samtidig vil en grøn europæisk strategi være med til at skabe et eksempel, et marked og en udvikling på globalt plan. For udviklingen i EU skal selvfølgelig hverken være et isolationistisk eller protektionistisk projekt, tværtimod skal der deles teknologi med ulandene og handles på livet løs med resten af verden for at udbrede og optimere den nye teknologi.

En sådan ny national og regional klimastrategi er den logiske konsekvens af COP 15. Hvis de stærkeste grønne kræfter i civilsamfundet, erhvervslivet og forskerverdenen kan forene deres kræfter i at arbejde for en sådan omstilling af Danmark og EU de næste ti år, gør det mindre, at vejen til Mexico er blevet kold.

Martin Lidegaard er formand for Danmarks grønne tænketank CONCITO.

Foto: Flickr
